

MÁROK SOMA*

A „három csapás” a magyar büntetőjogban

A „2010. évi országgyűlési választásokon megnyilvánuló egyértelmű választói akaratra”¹ hivatkozva az akkor hatályos büntetőtörvénykönyv több ponton is módosult.² Az újítások egyike az angolszász eredetű, a magyar jogban azelőtt ismeretlen, a köznyelvben „három csapás” néven³ ismertté vált jogintézmény, amelynek megítélése azóta is vitatott. Vajon képes-e betölteni rendeltetését? Valóban kivonja-e a társadalomból a személy elleni erőszakos bűncselekményeket sorozatban elkövető bűnismételőket vagy indokolatlanul szigorú, esetleg alaptörvény-ellenes büntetésekkel csak a börtönök zsúfoltságát növeli tovább?

Tanulmányomban bemutatom a „három csapás” szabályozását mind a régi, mind az új Btk.-ban, rávilágítva a koránt sem elhanyagolható különbségekre. Ezután jogintézmény által közvetlenül érintett, alapjogi, szankciótani, büntetéskiszabási kérdésekkel foglalkozom különös tekintettel az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabására. Végül pedig jogeseteken keresztül kívánom bemutatni a „három csapás” megjelenését a gyakorlatban.

A „három csapás” megjelenése és szabályozása a régi és a hatályos Btk.-ban

A „három csapás” „előfutára” a 2009. évi LXXX. törvény volt, ugyanis ez vezette be az erőszakos többszörös visszaeső fogalmát,⁴ és az ilyen típusú bűnelkövetéshez súlyosabb jogkövetkezményeket rendelt. A módosítás taxatívén felsorolta, hogy mely különös részi tényállások minősülnek személy elleni erőszakos bűncselekménynek.

* Elsőéves levelező tagozatos PhD hallgató, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Bírósági fogalmazó a Szegedi Járásbíróságon. Témavezető: Szomora Zsolt, egyetemi docens.

¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló T/25. számú törvényjavaslat indokolása.

² A szabályozás bevezetésének kritikájáról bővebben ld. FINSZTER Géza: Hogyan írják a büntetőtörvényeket? Elmélkedés a „három csapásról”... *Magyar bűnüldöző* 1 (2011) 36-38.

³ A „három csapás” elnevezés félrefordításnak tekinthető. Az amerikai baseball játékból ered, ahol három ütés (strike) után a játékos kiesik. Magyarul helyesebb a három dobás kifejezés. Mivel azonban a magyar köznyelvben és a jogirodalomban is inkább a „három csapás” honosodott meg, így dolgozatomban én is ezt a formát használom.

⁴ 1978. évi IV. törvény 137. § 17. erőszakos többszörös visszaeső az a többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el.

A szabályozás szerint erőszakos többszörös visszaesés tehát a többszörös visszaesés egy speciális esete, amely annak minden elemét szükségképpen magában foglalja. Az erőszakos többszörös visszaesőként elítélésnek feltétele továbbá, hogy az elkövető a harmadik bűncselekményt a törvény hatályba lépése után kövesse el.⁵ A jogalkotó az erőszakos többszörös visszaesőként elkövetett bűncselekmény büntetési tétele alsó határának emelését látta a legalkalmasabb eszköznek büntetőpolitikai célkitűzésinek eléréséhez. Egy ellenzéki törvényjavaslatban már ekkor is megjelent az életfogytig tartó szabadságvesztés mérlegelés nélküli alkalmazására való igény.⁶ A javaslat általános indoklása az erőszakos bűncselekmények számának „drámai emelkedésére” hivatkozik, noha ez statisztikai adatokkal akkor sem volt alátámasztható.⁷

Ezt követően 2010. évi LVI. törvény a „három csapás” elve mentén jelentősen szigorította az ilyen elkövetőkkel szemben alkalmazandó szankciókat, módosította a különös és többszörös visszaesőkre, valamint a bűnhalmazatra vonatkozó rendelkezéseket is.

A régi Btk. 97/A. §-ának helyébe az alábbi rendelkezés került: „(Régi) Btk. 97/A. § (1) *Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.*”

E szakasz a jelenleg hatályos Btk.-ban is szerepel [Btk. 90. § (2) bek.], sőt egy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásához csatolt további rendelkezéssel szigorodott [Btk. 44. § (2) bek. a) pont].

Az hogy, mi minősül személy elleni erőszakos bűncselekménynek, a törvény értelmező rendelkezése sorolja föl [Btk. 459. § (1) bek. 26. pont]. Ennek alapján, ha az elkövető által harmadik alkalommal cselekmény kétszeresére emelt büntetési tétele meghaladja a húsz évet, vagy ha a cselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, akkor a bíróságnak mérlegelési lehetősége nincs, kötelező kiszabnia az életfogytig tartó szabadságvesztést. Az új, jelenleg hatályos Btk. az erőszakos többszörös visszaeső esetében – mindezen felül – kötelezővé teszi a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárását az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében is⁸ (az erőszakos többszörös visszaesőket korábban csak a határozott ideig tartó szabadságvesztésből nem lehetett feltételesen szabadságra bocsátani), azaz ezzel az elkövetői körrel szemben kötelező a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása.

A különös részi büntetési tételeket figyelembe véve az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása – saját gyűjtés alapján – az alábbi bűncselekmények esetében kötelező:

- a népirtás [142. § (1) bekezdés], az emberiség elleni bűncselekmény [143. § (1) bekezdés], az apartheid [144. § (1)-(3) bekezdés],
- a hadikövet elleni erőszak (148. §) súlyosabban minősülő esete, a védett személyek elleni erőszak [149. § (1)-(2) és (4) bekezdés], az egyéb háborús bűntett (158. §),
- az emberölés [160. § (1)-(3) és (5) bekezdés],

⁵ BKv. 83 (2010)

⁶ T/8875. számú javaslat 2009 februárjából.

⁷ TÓTH Mihály: Újabb szigorítási törekvések – kérdőjelekkel. *Bűnügyi Szemle* 2 (2009) 4-5.

⁸ JUHÁSZ Zsuzsanna: *IX. fejezet*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 212.

- az emberrablás súlyosabban minősülő esetei [190. § (2)-(4) bekezdés], az emberkereskedelem két legsúlyosabban minősülő esete [192. § (5)-(6) bekezdés],
- a szexuális erőszak legsúlyosabban minősülő esete [197. § (4) bekezdés],
- a lázadás súlyosabban minősülő esete [256. § (2) bekezdés],
- a terrorcselekmény [314. § (1)-(2) bekezdés], a jármű hatalomba kerítésének súlyosabban minősülő esete [320. § (2) bekezdés],
- a rablás legsúlyosabban minősülő esete [365. § (4) bekezdés]
- a zendülés súlyosabban minősülő esetei [442. § (3)-(4) és (6) bekezdés] és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak egyes minősített esetei [445. § (4)-(5) és (6) bekezdés c) pont].

Egy 2015 januárjától hatályos Btk.-módosítás értelmében 90. § (2) bekezdése kiegészült azzal, hogy halmazati büntetés esetén a 81. § (3) bekezdés szerinti, míg tárgyalásról lemondás esetén a 83. § (2) bekezdés szerinti büntetési tételt kell kétszeresre emelni.⁹

Az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó további szigorúbb törvényi rendelkezések az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- nem bocsáthatók feltételes szabadságra [Btk. 38. § (4) bek. *b*) pont] a határozott tartamú és az életfogytig tartó szabadságvesztésből [Btk. 44. § (2) bek. *a*] sem;
- a Btk. 90. § (1) bekezdése értelmében a Btk. 33. § (4) bekezdése alkalmazásának nincs helye, azaz háromévi szabadságvesztést meg nem haladó büntetési tétel esetén sincs helye szabadságvesztés helyett más (alternatív) büntetések kiszabásának;
- a büntetés egyfokú enyhítésének¹⁰ nincs helye [Btk. 90. § (3) bek. *a*) pont], de ha a törvény Általános Része lehetővé teszi, a büntetés korlátlanul enyhíthető.¹¹ Ez jelentős változás a régi Btk.-hoz képest, mivel az a büntetés enyhítését az erőszakos többszörös visszaesők esetében általános jellel tiltotta [rég. Btk. 97/A § (3) bek.].

Meg kell említeni azt is, hogy az erőszakos többszörös visszaesőkön kívül a jogalkotó a bűnhalmazat egyes eseteire is kötelezővé tette az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását. Ezt a súlyosan aggályos rendelkezést az Alkotmánybíróság megsemmisítette.¹² A megsemmisített szabályozás és az AB-határozat részletesebb ismertetésétől jelen tanulmányban terjedelmi korlátok miatt eltekintek.

Összességében elmondható, hogy az elmúlt években jelentősen szigorodtak a személy elleni erőszakos bűncselekményeket sorozatban elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók. Érdekes, hogy míg az évezred elejének büntetőpolitikai célkitűzései még inkább kritikusan szemlélték az Egyesült Államok büntetéskiszabási gyakorlatát és inkább az Európai Unió értékrendjéhez próbáltak közeledni,¹³ addig 2010-ben a jogalkotó már mintaként tekint az Egyesült Államok büntetőpolitikájának szigorú, represszív elemeire. A 2006-ban meghirdetett ún. „kettős nyomtávú” büntetőpolitika mára egyér-

⁹ 2014. évi LXXII. törvény 83. §.

¹⁰ Btk. 82. § (1) bek.: A büntetési tételnél enyhébb büntetés szabható ki, ha annak legkisebb mértéke a büntetéskiszabás elvéire figyelemmel túl szigorú lenne.

¹¹ Korlátlan enyhítésnek van helye pl. alkalmatlan kísérlet [Btk. 10. § (3) bek.], beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot [Btk. 17. § (2) bek.], akaratot korlátozó kényszer vagy fenyegetés [Btk. 19. § (2) bek.], tevékeny megbánás [Btk. 29. § (2) bek.] esetén.

¹² 23/2014. (VII.15.) AB határozat.

¹³ HATI Csilla: A büntetéskiszabási szemlélet alakulása a büntetőkódex folyamatos módosítása tükrében, *Debreceni Jogi Műhely* 3 (2012) 102.

telmően a szigorítás irányába mozdult el.¹⁴ E folyamat az erőszakos többszörös visszaesők büntetőjogi megítélésén is megfigyelhető. 2009-ben még csak a büntetési tétel alsó határa emelkedett, 2010-ben már bizonyos esetekben kötelező volt kiszabni az életfogytig tartó szabadságvesztést, az új Btk.-val pedig immár a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége is kizárt ezen elkövetői kör esetében. A jogtudomány ezt az ún. ellenség-büntetőjog egyik jellemző megnyilvánulásának tekinti.¹⁵

Alapjogi és szankciótani kérdések

A magyar büntetőjog szankciórendszere dualista alapokon álló és relatíve határozott. A törvény meghatározza a szankciók generális és speciális minimumát, valamint a speciális maximumát, e kereteken belül e büntetés kiszabását a bírói mérlegelésre bízta. Ez a rendszer megosztja a feladatokat a jogalkotó és a jogalkalmazók között.¹⁶ Képes érvényre juttatni a jogpolitikai célkitűzéseket, egyúttal lehetőséget biztosít a büntetések egyéni-esítésére. Az elmúlt időszakban azt figyelhettük meg, hogy a jogalkotó szűkítette a bírói mérlegelés lehetőségét a büntetékiszabásban. A 2009. évi novella visszahozta a magyar büntetőjogba a középértékes büntetékiszabást. Ez a jogintézmény a magyar jogrendszerben korábban is ismert volt, sőt, mi több, az Alkotmánybíróság alkotmányossági próbáját is kiállta.¹⁷ A 2010. évi LVI. törvény a korábban csak szűkített mérlegelési lehetőséget a „három csapás” hatálya alá tartozó esetek egy részében (életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása) a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározására korlátozta, majd az új Btk.-val teljesen elvonta. Ezzel a relatíve határozott magyar szankciórendszerbe egy abszolúte határozott szankciót iktatott be.

Ebben a részben körüljárom az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabásának problematikáját és elemzem a „három csapással” érintett cselekmények azon a részét, amelyek nem esnek a kötelezően kiszabandó életfogytig tartó szabadságvesztés hatálya alá.

A „három csapás” erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó részének alkotmányossági vizsgálata¹⁸

Életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása, nemzetközi példák

Önmagában az erőszakos visszaesőkre vonatkozó „három csapás” alkotmányosságát, illetve a nemzetközi emberi jogi standardokkal való összeegyeztethetőségét egyelőre sem a magyar Alkotmánybíróság, sem az EJEB nem vizsgálta. A jogalkotó által mintaként megnevezett Amerikai Egyesült Államok Legfelső Bírósága azonban két döntésében is, 5:4-es többséggel azt állapította meg, hogy a „három csapás”-törvények nem sértik az Egyesült Államok Alkotmányának 8. kiegészítését, azaz nem minősülnek kegyetlen vagy

¹⁴ Bővebben ld. PALLAGI Anikó: A „kettős nyomtáv”-tól a „három csapás”-ig – avagy a büntetőpolitika változásai 2006-tól napjainkig. *Rendvédelmi Füzetek* 4 (2010) 140-151.

¹⁵ NAGY Ferenc: *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományban*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013. 165-166.

¹⁶ BELOVICS Ervin – GELLÉR Balázs – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: *Büntetőjog I. – Általános Rész – A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest, 2012. 391.

¹⁷ 13/2002. (III.20.) AB határozat.

¹⁸ A büntetőjog alkotmányosságáról valamint a büntetőhatalom alkotmányos korlátairól bővebben ld. LÉVAY Miklós: A büntetőhatalom és lehetséges korlátai egy alkotmányban, különös tekintettel a bűncselekményre nyilvánításra és a büntetésekre. *Pázmány Law Working Papers* 24 (2011) 1-10.; SZOMORA Zsolt: Büntetőjogi garanciák az Alkotmányban. *Pázmány Law Working Papers* 29 (2011) 1-8.

szokatlan büntetésnek.¹⁹ A Supreme Court – csakúgy, mint az EJEB – csak a súlyosan aránytalan (grossly disproportionate) büntetéseket tekinti kegyetlennek, ezáltal alkotmányosértőnek. Megjegyzendő, hogy a kaliforniai szabályozás, amely alapján e döntések születtek, a magyar Btk.-nál jóval szigorúbb rendelkezéseket tartalmaz. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása ugyanis három súlyos vagy erőszakos bűntett (serious or violent felony) elkövetése esetén kötelezővé válik. Ez a meghatározás jóval tágabb, mint a Btk.-ban szereplő személy elleni erőszakos bűncselekmények köre. A szóban forgó esetekben pl. lopás alapoza meg az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabását. További lényeges különbség, hogy az Egyesült Államokban a „három csapás” rendelkezései időkorlát nélkül alkalmazandóak. Jelenleg az Egyesült Államok 26 állama alkalmaz ilyen szabályokat.²⁰ Bár a „három csapás” a Supreme Court alkotmányossági próbáját kiállta, azt a szoros szavazati arányból láthatjuk, hogy a jogintézmény megítélése koránt sem egységesen pozitív.

A magyar szabályozás szempontjából tanulságos megvizsgálni a hazánkhoz hasonló jogrendszerű Szlovákia szabályozását, ahol a „három csapás” bevezetését komoly vita előzte meg.²¹ A szabályozást ugyan a szlovák alkotmánybíróság nem vizsgálta, 2010-ben mégis jelentősen szűkítették az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazhatóságát. Szlovákiában az életfogytig tartó szabadságvesztés csak akkor alkalmazható, ha az adott bűncselekmény a különös rész szerint is büntethető életfogytig tartó szabadságvesztéssel. További feltétel, hogy a szankció alkalmazása a társadalom védelmét szolgálja és az elkövető megjavítására már ne legyen remény.²²

Elmarasztalóan szól a kötelezően kiszabandó életfogytig tartó szabadságvesztésről az ENSZ emberi jogi bizottságának országjelentése. Eszerint ez tovább fogja növelni a fogvatartottak számát az amúgy is túlszűfolt magyar börtönökben.²³

Alkotmányos problémák a magyar szabályozással

A „három csapással” kapcsolatos legkomolyabb alkotmányossági probléma a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása. Ezen büntetési nem az EJEB gyakorlata alapján önmagában is aggályosnak tekinthető, ám az ezzel kapcsolatos problémák részletes ismertetésétől terjedelmi korlátok miatt eltekintek.

Magyarországon a szabályozás bevezetését követően a Magyar Helsinki Bizottság előbb az Alkotmánybírósághoz, majd – az alkotmánybírósági törvény megváltozását követően – az alapvető jogok biztosához fordult a „három csapás” alkotmányellenességének megállapítása végett. Utóbbi indítványban a bírói mérlegelés lehetőségének elvonása, az arányosság sérelme, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközés miatt kéri a Btk. 81. § (4) és a 90. § (2) bekezdésének Alaptörvénybe ütközésének megállapítását.²⁴

¹⁹ Ewing v. California, 538 U.S. 11 és Lockyer v. Andrade, 538 U.S. 63 (2003).

²⁰ A tapasztalatokról bővebben ld. BEKE-MARTOS Judit: Three Strikes Law, A három csapás törvénye Amerikában. *Rendészeti Szemle* 9 (2009) 97-110.

²¹ FÁBRY, Anton: A „Három csapás” büntetési elv bevezetése és ennek tapasztalatai Szlovákiában. *Ügyészek Lapja* 6 (2010) 127-133.

²² 23/2014 (VII.15.) AB határozat, 19. bekezdése alapján.

²³ United Nations, International Covenant on Civil and Political Rights, Human Rights Committee, CCPR/C/HUN/CO/5 16. pont.

²⁴ http://helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_ombudsmani_inditvany_harom_csapas_201307.pdf (2018. 06. 12.)

A „három csapásról” szóló ombudsmani jelentés²⁵ 2014 februárjában került nyilvánosságra. Ebben az ombudsman megállapítja, hogy „a »három csapás« szabályának alkalmazása során a büntetés kiszabása kapcsán az egyéniesítés, és a szabad bírói mérlegelés kizárása sérti a hatalommegosztás alkotmányos elvét.”²⁶ Az alapvető jogok biztosa jelentésében azt is kifejti, hogy a hatalommegosztás elve „akkor érvényesülne tehát, ha a bíró a Btk. »három csapás« szabályainak alkalmazása során lehetőséget kapna a büntetés egyéniesítésére pl. azáltal, hogy a jogalkotó az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását a »három csapás«-os ügyekben nem kötelező jelleggel, hanem csak alternatív lehetőségként tenné lehetővé.”²⁷

Megjegyzendő, hogy az alapvető jogok biztosa már véleménye megírása előtt is kikerlte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium álláspontját a szabályozásról. Arra a felvetésre, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása ellentétes a hatalommegosztás alkotmányos elvével a miniszter annyit válaszolt, hogy a kötelezően alkalmazandó büntetés előírása a bíróság számára „nem teljesen ismeretlen [...] a magyar büntetőjogban, hiszen más büntetések kötelező alkalmazását is előírták a Btk. korábbi rendelkezései is. Így pl. akít határozott tartamú szabadságvesztésre ítélték, és megfelelő keresete vagy vagyona van és hasznoszerzés végett követte el a cselekményt, pénzbüntetésre is kell ítélni.” Ez az érvelés nehezen elfogadható, mivel a pénzbüntetés egy jóval enyhébb, szabadságelvonással nem járó büntetés, ráadásul annak kiszabása kötelező ugyan, de a mérték meghatározása a bíróságra van bízva. Az erőszakos többszörös visszaesőknél mind az alkalmazható büntetési nem, mind annak konkrét mértéke kötelezően elő van írva a jogalkalmazó számára. Az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó szabályozás módosítására máig nem került sor. Az alapvető jogok biztosának azonban továbbra is megvan a lehetősége arra, hogy az Alkotmánybírósághoz forduljon.²⁸

Az ombudsmani jelentés fényében érdemes megvizsgálni az Alkotmánybíróság gyakorlatát a hatalommegosztás elvével kapcsolatban. Az AB szerint ez a „magyar államszervezet legfontosabb szervezeti és működési alapelve”,²⁹ ugyanakkor ez az elv nem jelenti a hatalmi ágak korlátozhatatlanságát a bírói hatalomra nézve sem.³⁰ Az AB azt is deklarálta, hogy a hatalommegosztás elve „nem pusztán annyit jelent, hogy az egyik hatalmi ág nem vonhatja el a másik jogosítványait, hanem azt is jelenti: a demokratikus jogállamban korlátlan és korlátozhatatlan hatalom nincs, s ennek érdekében bizonyos hatalmi ágak szükségképpen korlátozzák más hatalmi ágak jogosítványait.”³¹ Véleményem szerint az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező előírása elvonja a bíróság, a Btk. 80. § (1) bekezdésében foglalt körülmények mérlegelésére vonatkozó hatáskörét a harmadik személy elleni erőszakos bűncselekmény vonatkozásában is.

Ha megvizsgáljuk az AB halmazati „három csapást” megsemmisítő határozatát, azt olvashatjuk, hogy „a büntetőjogi szankciók az állampolgárok alapvető jogainak legsúlyosabb korlátozását jelentik, ezért különösen fontos, hogy a büntetőjogi jogkövetkezményeket megfelelő garanciák mellett lehessen alkalmazni. Az egyik legfontosabb garancia, hogy a jogkövetkezményeket kizárólag a törvényalkotó határozhatja meg, a konkrét esetben történő alkalmazás esetén a kompetencia azonban

²⁵ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-5138/2013. ügyben.

²⁶ AJB-5138/2013. 9.

²⁷ AJB-5138/2013. 13.

²⁸ Alaptörvény 24. cikk (2) bek. e) és Abtv. 24. § (2) bek.

²⁹ 31/1990. (XII.18.) AB határozat.

³⁰ 53/1991. (X.31.) AB határozat.

³¹ 28/1995. (V.19.) AB határozat.

*megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között.*³² A „három csapás” eseteiben ez a kompetencia-megosztás nem történik meg. A következő pontban az AB leszögezi, hogy a büntetőjog korai szakaszára jellemző abszolúte határozott szankciók alkalmazása egyáltalán nem teszi lehetővé az egyéniesítést. A kötelezően előírt szabályok megalkotása önmagában nem alaptörvény-ellenes, ha alkotmányosan igazolható cél érdekében történik, és tiszteletben tartja az Alaptörvényben kifejezetten szereplő büntetőjogi garanciákat, valamint a büntetőjogra irányadó további alapelveket és alapvető jogokat.³³ A bűnismétlés szigorúbb megítélése az AB által elismert alkotmányos célnak tekinthető.³⁴

Az egyéniesítés lehetőségének elvonása is lényegesen szűkebb, mint a halmazati „három csapás” esetében. Erőszakos többszörös visszaesés esetén ugyanis az elkövető kétszer már részesült az egyéniesített büntetés kiszabás „kedvezményében”, míg a halmazati esetekben mindhárom bűncselekmény tekintetében elmaradt az egyéniesítés. Az erőszakos többszörös visszaesőknél sem lehet azonban figyelmen kívül hagyni azt a tény, hogy az első két elítélés más tárgyi súlyú bűncselekményekért is történhet. Így pl. ugyanúgy TÉSZ-re számíthat az, aki két rablást követően minősített emberölést valósít meg, mint az, aki két súlyos testi sértés után a Btk. 365. § (4) bek. szerint minősülő rablást kísérel meg.

Megbomlani látszik a szankciórendszer egysége azért is, mert nem kifejezetten személy elleni erőszakos, ám az ilyen cselekményekkel rendszerint összefüggő, nagy tárgyi súlyú bűncselekmények (mint a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés, a kábítószerrel visszaélés büntetnének súlyosabban minősülő esetei) nem tartoznak a szigorúbb elbírálás hatálya alá.³⁵ Végignézve az AB releváns gyakorlatát, úgy gondolom, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező előírása az erőszakos többszörös visszaesők esetében sem igazolható alkotmányosan.

Némileg ellentmondásos rendelkezések találhatók a Btk. feltételes szabadságra bocsátásról szóló szakaszai között. A törvény felsorolja azokat a bűncselekményeket, amelyeknél kizárható az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás [Btk. 44. § (1) bek.], majd leszögezi, hogy az erőszakos többszörös visszaeső nem bocsátható feltételes szabadságra [Btk. 44. (2) bek. a)]. A Btk. 44. § (2) bek. b) pontja szerint pedig a „*feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető [...] az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszervezetben követte el.*” A törvény megszüvegezéséből a contrario következik, hogy az erőszakos többszörös visszaesők esetében minden – akár TÉSZ-szel nem büntethető – bűncselekmény esetében kötelező kizárni a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, azaz kötelező alkalmazni a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. Az első bekezdésben azok a bűncselekmények szerepelnek, amelyeknél egyébként is (tehát akár büntetlen előélet esetén is) kizárható a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége. Amennyiben a jogalkotó akarata az, hogy csak e bűncselekmények erőszakos többszörös visszaesőként elkövetése esetén legyen kötelező a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása, akkor a Btk. 44. § (2) bek. a) pontjában is vissza kellett volna utalni az (1) bekezdésre. Ilyen fordulat hiányában a törvényt lehet úgy értelmezni, hogy erőszakos többszörös visszaesés esetén valamennyi bűncselekményre kötelező a TÉSZ kiszabása, ha a kétszeresre emelt büntetési tételkeret

³² 23/2014. (VII.15.) AB határozat 40. bek.

³³ 23/2014 (VII.15.) AB határozat 60. bek.

³⁴ 1214/B/1990. és 23/2014 (VII.15.) AB határozat.

³⁵ HORVÁTH Eszter: A három csapás az alkotmányos büntetőjog tükrében. *Jogelméleti Szemle* 1 (2013) 44-54.

meghaladja a 20 évet. Ez akkor is igaz, hogy ha az adott cselekmény önmagában nem büntethető életfogytig tartó szabadságvesztéssel, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel ugyan büntethető, ám a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárását lehetővé tevő törvényi taxációban nem szerepel. Ez törvényen belüli ellentmondást szül, felmerülhet ugyanis, hogy erőszakos többszörös visszaesés esetében olyan bűncselekményekre is kötelezően ki kell szabni a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést, amelyek nem szerepelnek a Btk. 44. § (1) bekezdésben.

Vélemények a jogirodalomban

A szakma nem fogadta kitörő lelkesedéssel a „három csapás” bevezetését, különösen az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező alkalmazását kifogásolták. Tóth Mihály szerint ez a „*jogalkotás bírói kompetenciába avatkozó hatáskörtúllépése*”.³⁶ Finszter Géza szerint „*büntető jogszabályban arra kötelezni a bíróságot, hogy milyen körülményeket ne vegyen figyelembe, egyenes hadüzenet az igazságosság ellen.*”³⁷ Kónya István szerint indokolt lehet az ilyen elkövetők, hosszú ideig tartó, vagy végleges kirekesztése a társadalomból, ám az életben előforduló helyzetek, elkövetési magatartások sokfélesége eredményezhet olyan helyzeteket, ahol nyitva kell hagyni a mérlegelés lehetőségét.³⁸ Ezért szerinte az életfogytig tartó szabadságvesztés mérlegelést nem tűrő kiszabása csak azon bűncselekményeknél indokolt, amelyek egyébként is büntethetőek életfogytig tartó szabadságvesztéssel. Azokban az esetekben, ahol a felemelt büntetési tétel meghaladja a 20 évet (de a cselekmény egyébként nem büntethető életfogytig tartó szabadságvesztéssel), az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának csak a lehetőségét biztosítaná a bíróság számára, nem írná elő annak kötelező alkalmazását.³⁹ Ugyancsak az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását lehetőségként biztosító és nem az azt kötelezően előíró megoldást tartana kívánatosnak Bócz Endre.⁴⁰ Vaskuti András egy interjúban úgy fogalmazott, hogy a bírák nem erre szerződtek. A mérlegelés jogának elvonása a bírói függetlenséggel kapcsolatos aggályokat vethet fel, a legsúlyosabb szankció alkalmazásának kötelezettsége pedig feloldhatatlan morális dilemma elé állíthatja az eljáró bírót.⁴¹

Személyes véleményem megegyezik ezekkel az álláspontokkal. A személy elleni erőszakos bűncselekmények tárgyi súlya eltérő, így bármikor előfordulhat, hogy két enyhébb és egy súlyosabb cselekmény elkövetésével kötelezővé válik az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása. Ez pedig durván aránytalan büntetések kiszabásához vezet. Ezen felül úgy gondolom, hogy egy ilyen komoly szankció alkalmazásánál kiemelten szükséges az egyéniesítés, a bírói mérlegelés, a súlyosító és az enyhítő körülmények körültekintő feltárása, az igazodás az elkövető társadalomra veszélyességéhez, illetve a bűnösség fokához. Egy alkotmányos büntetőjogi rendszerben elengedhetetlen, hogy a legsúlyosabb szankció alkalmazása ne a törvényen alapuló automatizmus legyen, azt előzze meg a lehető legkörültretekintőbb és leggondosabb bírói mérlegelés.

³⁶ TÓTH Mihály: Az új Btk. bölcsőjénél. *Magyar Jog* 9 (2013) 533.

³⁷ FINSZTER, 2011. 38.

³⁸ KÓNYA István: A Btk. változásai avagy a Btk. elmúlt évtizede. *Magyar Jog* 9 (2010) 518.

³⁹ KÓNYA István: A három csapás bírói szemmel. *Magyar Jog* 3 (2011) 133.

⁴⁰ BÓCZ Endre: A bíraskodás tekintélye és a jogpolitika. *Magyar Jog* 8 (2011) 465.

⁴¹ BECKER András: *Magyar Narancs* 28 (2010) http://magyarnarancs.hu/belpol/feloldhatatlan_moralis_dilemma_-_dr_vaskuti_andras_biro_a_fovaros_i_birosag_tanacselnok_e_kriminalisztikai_szakjogasz_az_elte_tiszteletbeli_tanara_a_szabalysertesi_torveny_modositasarol-74164 (2018. 06. 12.)

Ezen kívül az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása miatt az elkövetőknek sok esetben nem lesz veszténivalójuk. Egy szélsőséges példa alapján a fegyveres rablónak egyenesen érdekében állhat megölni a banki alkalmazottat, mivel már a fegyveres rablással biztossá válik számára az életfogytig tartó szabadságvesztés, a szemtanúk likvidálásával pedig csökkentheti a felderítés eredményességét. Éppen ezért az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásánál mindenképpen vissza kellene adni a bíró mérlegelési lehetőségét.

A büntetési tétel kétszeresre emelése

Kérdés, hogyan kell megítélni a „három csapás”-nak azt a részét, amikor nem kötelező az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása (azaz a kétszeresre emelt büntetési tételkeret a 20 évet nem haladja meg, és az erőszakos többszörös visszaesői minőség alapján szolgáló bűncselekmény sem büntetendő életfogytig tartó szabadságvesztéssel). Először is le kell szögezni, hogy ebben az esetben abszolúte határozott szankcióról nem beszélhetünk. A jogszabály csak a büntetési tétel felső határát emeli, az így felemelt büntetési kereten belül pedig a középértékes büntetés kiszabás szabályai az irányadóak.⁴² Véleményem szerint ezekben az esetekben érvényesek az Alkotmánybíróságnak a középértékes büntetés kiszabásáról, illetve a visszaesők szigorúbb megbüntetéséről tett megállapításai. A szankciók szigorításával kapcsolatban az Alkotmánybíróság már 1995-ben kimondta, hogy „*az Alkotmánybíróságnak nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célrűrségéről és hatékonyságáról határozattal dönten?*”⁴³ azaz pusztán a szigorítás miatt a „három csapás” nem lehet alkotmányellenes. A középértékes büntetés kiszabásáról az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „*kizárólag ezen büntetési nem [szabadságvesztés] konkrét mértékének megállapításához ír elő a jogalkalmazó számára kötelező jelleggel egy figyelembe veendő szempontot. Ebből már önmagában is az következik, hogy a támadott rendelkezés nem érinti az általános büntetés kiszabási elveket, és nem zárja ki azt, hogy a bíróság az irányadó általános és az egyedi ügyben felderített különös körülményeket a törvénynek és a bírói gyakorlatnak megfelelően, belátása szerint értékelje.*”⁴⁴ A „három csapás” szóban forgó esete nem vonja el a bírói mérlegelés lehetőségét, csupán a büntetési tételkeretet emeli fel. Ezen belül a bíróságnak továbbra is kötelessége, hogy az adott bűncselekmény súlyával, az elkövető társadalomra veszélyességével, a bűnösség fokával arányos büntetést szabjon ki, valamint hogy mérlegelje a további súlyosító és az enyhítő körülményeket,⁴⁵ így véleményem szerint a törvény e része nem tekinthető alkotmányellenesnek.

A „három csapás” megjelenése a bírói gyakorlatban

Dolgozatom e részében a „három csapás” gyakorlati megjelenésével foglalkozom. Ehhez a Bírósági Határozatok Gyűjteményéből mintegy negyven releváns jogeset vizsgáltam. Ezek között egyaránt találunk az erőszakos többszörös visszaeséssel és a halmazati „három csapás”-sal foglalkozó ügyeket, valamint olyan eseteket is, amikor a két szakaszt egyszerre alkalmazták. Előzetesen arra kerestem a választ, hogy az „ostor jó helyen csattan-e”, azaz a „három csapás” megtalálja-e azt az elkövetői kört, amelyet meg kell talál-

⁴² Btk. 80. § (3) bek.

⁴³ 1214/B/1990. AB határozat.

⁴⁴ 13/2002. (III.20.) AB határozat.

⁴⁵ A büntetés kiszabás során értékelendő tényezőkről az 56. BKv rendelkezik.

nia. Ezen felül pedig egyéb, tendenciózan előforduló anomáliákra, vitatott értelmezési kérdésekre is rá kívánok mutatni a „három csapás” alkalmazása kapcsán.

Arról, hogy a „három csapást” bevezetése óta hány alkalommal alkalmazták, eltérő információk jelentek meg. Az ügyészség által közzétett bűnügyi statisztika alapján 2010 és 2014 között évente 39 és 63 fő közötti erőszakos többszörös visszaesőt regisztráltak.⁴⁶ Ezzel szemben a jogalkotói nyilatkozatok alapján a törvényt 2015-ig 473 elkövetővel szemben alkalmazták.⁴⁷ Törvényszerűen nőtt az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték száma is. 2010 előtt évente 8-15, míg 2010 után évente átlagosan 27 elkövetővel szemben alkalmazták a legsúlyosabb szankciót.⁴⁸ A fogvatartotti statisztikák alapján 2017. december 31. napján 419 erőszakos többszörös visszaesőt tartottak fogva, ami az összesített fogvatartotti létszám 2,42 %-a.⁴⁹

Az eseti döntéseket elemezve azt láthatjuk, hogy a „három csapás” erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó szabályai nagyrészt megtalálják azt az elkövetői kört, amelynek szigorúbb megbüntetése a jogalkotó célja volt.⁵⁰ A halmazati rendelkezéseket viszont büntetlen előéletű elkövetőkre is alkalmazták.⁵¹

A „három csapás” által sújtott elkövetők az esetek nagy részében bűnöző életmódot folytatnak. Többségük az erőszakos többszörös visszaesői minőséget megalapozó bűncselekményeken túl is számos alkalommal volt büntetve, sokszor az első bűncselekményeiket még fiatalokként követték el. Nem egy elkövető a korábbi erőszakos bűncselekménye miatt büntetés kitöltése után nagyon rövid idő elteltével (egy esetben egyenesen szabadulásának napján)⁵² valósította meg a harmadik személy elleni erőszakos bűncselekményt. Olyan is előfordult, hogy egy elkövető az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadon bocsátás után újabb emberölést követett el.⁵³ Találni olyan esetet is, ahol a jogerős elítélés és a büntetés-végrehajtási intézetbe történő bevonulás között valósult meg az erőszakos többszörös visszaesői minőséget megalapozó bűncselekmény,⁵⁴ illetve találhatunk a bv-intézetben, emberölésért kiszabott határozott idejű szabadságvesztés végrehajtása alatt elkövetett újabb emberölést.⁵⁵

A büntetékiszabás terén a „három csapással” törvényszerűen megjelent egy jelentős újdonság a magyar jogalkalmazásban. Az életfogytig tartó szabadságvesztést – mint a magyar büntetőjog legsúlyosabb szankcióját – korábban csak a legsúlyosabb élet elleni bűncselekmények elkövetőire szabták ki.⁵⁶ A „három csapással” azonban – ahogy azt az egyik korábbi fejezetben felsoroltam – más, ezeknél kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények esetében is kötelezővé vált a legsúlyosabb szankció alkalmazása. Ezek közül a gya-

⁴⁶ 13. számú tábla. <http://ugyeszseg.hu/repository/mkudok6797.pdf> (2018. 06. 12.)

⁴⁷ <http://www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium/parlament-allamtutkarsag/beszedek-publikaciok-interjuk/kello-visszatarto-ereje-van-a-harom-csapas-torvenynek-az-igazsagugyi-miniszterium-szerint> (2018. 06. 12.)

⁴⁸ <http://ugyeszseg.hu/repository/mkudok264.pdf> (2018. 06. 12.)

⁴⁹ *Börtönstatisztikai Szemle* 1 (2018) 10. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP)

⁵⁰ Az erőszakos visszaesők jellemző tulajdonságairól és személyi körülményeiről bővebben ld. GÖNCZÖL Katalin: *A visszaeső bűnelkövetők tipológiája*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1980.

⁵¹ Fővárosi Törvényszék 21.B.844/2012/21.

⁵² Budapest Környéki Törvényszék 4.B.71/2013/26. és Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.36/2014/9.

⁵³ Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 5.B.442/2010/47.

⁵⁴ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 8.B.148/2011/34. és Debreceni Ítéltábla Bf.I.782/2011/4.

⁵⁵ Budapest Környéki Törvényszék 18.B.8/2012/30.

⁵⁶ NAGY Ferenc: *A Magyar Büntetőjog Általános Részge*. Harmadik, átdolgozott kiadás, HVG-ORAC, Budapest, 2010. 278.

korlatban a rablásért kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés fordult elő számos alkalommal.⁵⁷

Megfigyelhető továbbá, hogy a feltételes szabadságra bocsátás időpontját a törvényi minimumban határozzák meg akkor is, ha számos nyomatékos súlyosító körülmény megvalósult. Ez az alapeseti emberölésekért kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén is észrevehető.⁵⁸ Itt meg kell jegyezni, hogy a bíróságok akkor sem szabhattak volna ki enyhébb büntetést, ha ezek a súlyosító körülmények nem merültek volna fel, vagy ha az elkövetők a releváns bűncselekmény elkövetésében csak, mint bűnsegédek vettek volna részt. Kísérleti szakban rekedt bűncselekményeknél nem lehet egyéniesíteni attól függően, hogy a kísérlet teljes vagy nem teljes, közeli vagy távoli. Az új Btk. rendelkezéseire figyelemmel ez a probléma még súlyosabb, ugyanis ha ezeket a cselekményeket ma követnék el, kötelezően TÉSZ-t kellene rájuk kiszabni.

A gyakorlat azt látszik igazolni, hogy amennyiben nem állnak fenn az abszolúte határozott szankció alkalmazásának feltételei, akkor az egyéniesítés és az arányos büntetőkiszabás messzemenően érvényesül. A bíróságok a felemelt büntetési tételkeret középmértékétől hajlandóak jelentősen eltérni lefelé, ha az eset körülményei nem indokolják a súlyosabb középmértéket elérő büntetés kiszabását.⁵⁹

Több határozatban is előfordult, hogy erőszakos többszörös visszaesők esetében az elsőfokú bíróság a régi Btk. alapján kötelezően kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét az életfogytig tartó szabadságvesztésből, holott ezt csak a határozott tartamú szabadságvesztés esetén kellett volna megtenni.⁶⁰ Első fokú ítéletekben a határozott tartamú és az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás szabályainak összemosása figyelhető meg. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása a régi Btk. szerint csak a taxatív fől sorolt bűncselekmények esetében volt lehetséges. Ezeket a hibákat általában a másodfokú bíróságok, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját meghatározva orvosolták. Egy esetben azonban ez nem történt meg, és másodfokon helybenhagyták a törvénysértően kiszabott TÉSZ-t.⁶¹ Ebben az ügyben felülvizsgálatnak van helye a Be. 416. § (1) bek. b) pontja alapján. Érdekes, hogy az egyik ügyben az elsőfokú bíróság, kötelezőnek gondolván a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, egyáltalán nem tárta föl a bűnösségi körülményeket. Ma ez a probléma már nem merülhet föl, mivel az új Btk. kimondja, hogy az erőszakos többszörös visszaesők az életfogytig tartó szabadságvesztésből sem bocsáthatók feltételes szabadságra.

Összegzés

A „három csapás” célja, nevezetesen, hogy a személy elleni bűncselekményeket sorozatban elkövetőket hosszú távra, esetleg végleg kirekessze a társadalomból, akár támogatható is lehet. E büntetőpolitikai cél elérésére azonban csak alkotmányos eszközökkel szabad törekedni. Tóth Mihály szavaival élve „nem a színgort utasítom el, hanem a kötelező, a

⁵⁷ Pl. Pécsi Ítéltábla Bf.I.249/2012/7. és Bf.III.428/2013/10.; Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.306/2012/19.

⁵⁸ Pl. Zalaegerszegi Törvényszék 3.B.27/2011/24.; Pécsi Ítéltábla, Bf.I.332/2013/11., vagy Szegedi Ítéltábla Bf.II.58/2013/11.

⁵⁹ Pl. Szolnoki Törvényszék 9.B.176/2013/27. és Szegedi Ítéltábla Bf.II.108/2014/14.

⁶⁰ Pécsi Törvényszék 7.B.176/2013/13. és Kecskeméti Törvényszék 10.B.129/2012/30.

⁶¹ Egri Törvényszék 1.B.740/2011/42. és Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.306/2012/19.

*mellőzhetően, a kivételt sokszor nem tűrő szigor.*⁶² Ennek szem előtt tartásával összegzem a dolgozatban leírtakat, vonom le végkövetkeztetéseimet és teszem meg *de lege ferenda* javaslatomat a „három csapás” szabályozásával kapcsolatban.

A halmazati „három csapást” az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Dolgozatom korábbi részében részletesen ismertettem a határozat indoklását. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a szükséges munkát elvégezte, további jogalkotói teendő ezen a téren véleményem szerint nincs.

A büntetőpolitika jelenlegi irányvonalát figyelembe véve az erőszakos visszaesőkre vonatkozó szabályozás jogalkotó általi korrekcióját nem tartom valószínűnek.⁶³ Valódi változásra véleményem szerint akkor lehet a legnagyobb esély, ha az alapvető jogok biztos a Alkotmánybírósághoz fordulna. További lehetőség, hogy a halmazati „három csapás” példáját követve valamely bíróság kezdeményezi az Alkotmánybíróságnál a rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítását. Végül pedig az elítélteknek is lehetőségük van alkotmányjogi panasz benyújtására.

Az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekkel kapcsolatos javaslataimat két részre osztanám:

– Az erőszakos többszörös visszaesést megalapozó bűncselekmény büntetési tételének kétszeres emelése a szigorító büntetőpolitika része, alkotmányos aggályokat a korábban kifejtettekre figyelemmel nem vet fel. A bíróság a kétszeresre emelt büntetési tételkereten belül továbbra is köteles a bűnösségi körülményeknek, az elkövető társadalomra veszélyességének valamint az enyhítő és súlyosító körülmények a figyelembe vételére. Véleményem szerint ez a rendelkezés csak ugyanazon alapon támadható, mint akármilyen más büntetőjogi szigorítás.

– Az életfogytig tartó szabadságvesztést kötelezően előíró fordulat viszont már súlyos aggályokat vet fel. Az idézett jogirodalmi véleményekkel, valamint az ombudsmani jelentés megállapításaival összhangban én is úgy gondolom, hogy az alkotmányos megoldás az lenne, ha az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását a Btk. csak lehetővé tenné, és nem írná kötelezően elő. A „három csapás” így megfelelné az alkotmányos büntetőjog követelményeinek, ugyanakkor biztosítani tudná törvény indoklásában lefektetett büntetőpolitikai célkitűzések érvényesülését.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását kötelezően előíró rendelkezés [Btk. 44. § (2) bek. *a* és *b*] pedig álláspontom szerint alkotmányellenes, nemzetközi szerződésekbe ütközik, így azok törlése szükséges.

Az itt vázolt korrekciókat végrehajtva viszont a „három csapás” megfelelő eszköz lehet arra, hogy alkotmányos módon érje el a deklarált jogpolitikai célkitűzést, nevezetesen, hogy hosszú időre kivonja a társadalomból a javíthatatlan, megrögzött büntetettéseket, ez által érvényt szerezzen a speciális és generális prevenciónak, valamint biztosítsa a társadalom védelmét a különösen veszélyes erőszakos elkövetők ellen.

⁶² TÓTH Mihály: *Egy büntetőjogász gondolatai a „vox populi” oldalvizén.* <http://ujbtk.hu/dr-toth-mihaly-egy-buntetojogasz-gondolatai-a-vox-populi-oldalvizen/> (2018. 06. 12.)

⁶³ <http://mno.hu/belfold/igazsagugyi-miniszterium-marad-a-harom-csapas-1236312> (2018. 06. 12.)

SOMA MÁROK

The “Three Strikes Law” in Hungary

(Summary)

My research focused on the so-called “three strikes laws” in the Hungarian Criminal Code. These sanctions – inspired by the similar rules in the United States and Slovakia – were introduced in the Hungarian sanctioning system in 2010, making sanctions for multiple violent recidivists and for concurrence of offences much stricter. In the first major part of my work, I give a short overview on the legal tools that Hungarian criminal law tried to use against the recidivists. Then I examine the “three strikes” legislation in the former and in the current Criminal Code. In the second part I examine whether these extremely severe sanctions – especially the mandatory life sentence – are conform to the provisions of the Hungarian Fundamental Law and to the basic principles of the Hungarian sanctioning system. In this examination I use the opinions of competent legal scholars and practitioners and the relevant practice of the Hungarian Constitutional Court, especially the judgement that dismissed the “three strikes” in case of concurrence of offences. I also examine the case law of the European Court of Human Rights on the real life imprisonment, and the answer of the Hungarian legislature on this issue. In the last major part, I analyze 40 concrete cases from the Hungarian jurisdiction searching for the problems and controversial points in the appliance of the “three strikes” law. Finally I give a brief summary on this controversial issue. I also draft a proposition for the legislature that, in my opinion, is able to fulfil the goals of the criminal policy and provide the constitutionality of the “three strikes laws” at the same time.